

Novo o običaji

Običaji su nam toliko važni u oblikovanju svakidašnjega života da se još jednoč moramo vratiti njim i razmišljati bar o neki podrobnije. Mislimo u prvom redu na one pravice ke nam određuju početak i završetak života: rođenje/krstitke i konac, smrt i pokop. One su najviše pogodjene u svakidašnjem životu, ar određuju granice ljudskoga života. Zato se i u zakonodavanju jur desetljeća dugo peljaju oštre diskusije o ti tema. I poruknule su se biblijske/vjerske tabu granice o početku i završetku ljudskoga života, pozivajući se na autonoman, samostalan život svakoga pojedinoga u kom sām čovik kani odrediti granice svojega života. Na početku stoji prekinuće trudnoće, a na kraju eutanazija/laka smrt. Nije naš zadatak raspravljati o tako važni pitanja morala i ljudske dostojanstvenosti. I veliki teoretičari, teologi, filozofi, znanstvenici i dr. raspravljaju jako kontroverzijelno o tom pitanju i teško je najti pravoga, zadovoljavajućega konačnoga odgovora na to pitanje.

Veliko je veselje kada se narodi dte, svejedno nehoće ili po skupnom sporazumu. Diskusija se čudakrat pelja s pitanjem, kada počinje ljudski život? Problem i velika tuga nastane samo onda ako za vrijeme trudnoće vračitelj/ginekolog ustanovi neku neurednost kod majke ili kod samoga dte. Danas je u Austriji medicinska briga za noseće žene jako dobro izgradjena.

Dite se danas narodi većinom u bolnici, na posebnom odiljenju i rijetkokrat doma. Zato neće već odgovarati naš stari tradicionalni izraz „kimpetarica“, ki se je prenesao i na špitaljski porod. Nekada je kuma jedno vrijeme, većinom tajedan dan ili već podvarala „kimpetaricu“. Danas

se mladi samo jako slabo spominju na takov običaj. I sada pak počinje iskanje imena, morebit jur davno skupno dogovoreno. Danas se ne ide po nekadašnjem pravilu, da mora biti svetac/svetica u blizini rođendana. Znaju si roditelji izabrat i najfantastičnija imena, ka iz daleka kriču u kom modnom imenskom valu društva se je rodilo dte. Čudakrat me nazovu iz biskupskoga dvora u Željeznu i kanu imati informacije o imeni, osebito o oni, ka su donešena s juga pri likom Domovinskoga boja.

Pokop urne

Ali istotako moru biti i imena po poznatom muzičkoj zvijezdi, staru, ke obljubljenе dičje serije ili čisto zvana reda onoga što poznajemo i znamo. Slijedi pak po tom pitanje, da li ćemo dati pokrstiti dte veljek, po jednom određenom vrimenu ili neki odrinu to sve na kašnje i do 14 ljeta dte kada se smi, more samo odlučiti. Zato imamo danas i svetak davanja imena bez krstitkov ali ceremonijar je jako sličan crikvenomu obredu i onom u društvu. Onda se samo kod matičnoga ureda zapiše u knjige narodjenje i ime ko si želju roditelji. Kasnije krstitke polažu težišće na svetačnost, na svisno doživljavanje davanja imena u obiteljskom kruga, a čudakrat i od samoga pokršćenoga/pokršćene.

Danas su pune novine i masovne medije s temom eutanazije.

(38) Nekada, dosta davno kada je počela diskusija o legaliziranju ukinuća trudnoće (a tako i danas pišu novine u vezi s događaji u Poljskoj i poštrenju zakonov u SAD/USA) su nas zli glasi opomenjivali, čim se probije zakon o početku života, istom logikom će početi diskusija o završetku i da će se skrivati pod zakonom eutanazije. Nagrickat će se život na početku, kot i na završetku. Sada smo tako daleko! Države širom Europe donasaju zakone o tom pitanju, neke prije, druge pak kasnije i jedna izvršava veliki pritisak na drugu, morebit bez toga da bi to kanili. Nekada smo mislili, te zakone si zmišlja vražji materijalizam, ali danas nam se kapitalizam čini bržim u donasjanju takovih zakonov od drugih i ne triba se metati na moralna kola materijalizmu. Samo da čuda mučimo o ti događaji, ar nismo osvidočeni o našem držanju, ponašanju u tom pitanju.

Nekada, a to nije ni tako daleko od danas, je većina ljudi umrlo doma i iz doma krenulo mrtvo tijelo na svoj zadnji put, sprohodili su ga. Danas se, a to će potvrditi i statistika, umire u bolnici ili u staračkom domu, na tzv. štaciji za nemoćne a tim se prominji i cijela situacija oko pokopa. Nekada se je u određenom vrimenu po zakonu morao pokopati mrtvac, danas se na duže vrijeme more tehničkim uredjenji odrinuti termin, po potreboći rodbine i sve drugo se obvršava u novouzidani mrtvačnica. Pak u zadnje vrijeme je sve gušći pokop u urni, pune su novine reklamom za takovo mjesto po naši cimiteri. Nekada takov pokop za ništ ne bi došao bio u obzir. I Crikva, je nekada bila oštro protiv takovoga pogreba, danas privoljila i prihvatila takove pogrebe. Još naglije se širu pokopi bez farnika ili kade u zato određenoj lozi, prez križa i znaka. Neki idu još dalje, daju si zemaljske ostatke, pepel postrovašiti na neznani mjesti ili čak iz aviona, morebit na koj velikoj

1 GRAD IŠĆE

ljet

piše
Nikola Benčić

rijeki ili nad morjem. Minjaju nam se pogrebne navade i sve veća je sloboda i na tom polju. I puno bi se moglo raspravljati o tom obredu i okolnosti smrti i neka nam nigdor ništ ne predbaciva, da se to u ovom obliku nije moglo u dovoljnoj mjeri opisati. Samo za spominak. No nikako ne bi bilo pravično ako se ovde ne bi spomenuli naših spalih u boji, svejedno u ki, ne samo u veliki na ke se posebno spominjamo i ka imena nam stoju na bojni spomeniki. Ne znamo, i bolje je tako, po ki okolnosti, nekrivično su oni pokopani kade u tudjoj zemlji. Miloradić je tim bez razlike 1915. ljeta posvetio pjesmu „Bijeli Križ“ u koj sv. Miho s andjeli pokuplja po bojnom polju dušice palih junakov:

Pobrali su duše andjeli na kola, / A tijela ostavu va japnenka zdola, / Zdola va japnenki do sudnjega dneva, / Onda čedu dojt i po tijela njeva. // Jur su sva kolija s dušicami puna. / Sve su si jednake od repa do kljuna: Rusi, Nimci, Ugri, Poljaki, Hrvati / Skupa sidu mirno kot rodjeni brati! □